

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р Елизавета Боева, направление 8.4. (Театрално и филмово изкуство), НБУ, член на научно жури, назначено със заповед на Ректора на Югозападен университет „Неофит Рилски“, по процедура за придобиване на научната и образователна степен ДОКТОР по професионална направление 8.4. „Театрална и филмово изкуство“ (Кинознание, киноизкуство и телевизия), относно дисертационния труд “Традиционни и иновационни концепции при реализацията на телевизионни продукти в Българското медийно пространство“ на Цветелина Йорданова с научен ръководител доц. д-р Ирина Китова

Дисертационният труд на Цветелина Йорданова “Традиционни и иновационни концепции при реализацията на телевизионни продукти в Българското медийно пространство“ е с обем 171 страници и се състои от увод, 10 глави (последна – изводи и решения), приноси, списък с научните публикации по темата на дисертацията, референции и източници.

Избраната от Цветелина Йорданова тема съответства на съдържанието на работата.

В увода докторантът ни въвежда в темата, посочва нейната актуалност и фокусира вниманието ни върху проблематиката на даденото изследване; обособява обекта на научния си труд, предмета на изследване, формулира ясно изследователската си цел и посочва своята изследователската хипотеза. Посочен е изследователският инструментариум (това е ключова важна част от научния труд, Цветелина Йорданова съвсем уместно посочва динамичния характер на медийната среда при работата с данни – събиране, анализ). Във финала на увода докторантът посочва конкретния исторически период, в който е създаден настоящия научен труд – от турбулентното време на Ковид-пандемията до икономическата криза в световен мащаб, породена от началото на войната в Украйна.

В първа глава от настоящето изследване Цветелина Йорданова се фокусира върху телевизионния пазар в България след 1990 г. и съвсем резонно заявява: „Историята на медиите е вече част от историята на съвременната държава“. Следва хронологично представяне на медийния живот у нас, поделено на няколко периода: 1959-1989 – време на създаване и начално развитие на телевизията; 1990-2000 – период на преход и трансформация на медийния пазар; след 2000 г. – телевизия на технологиите.

Във втора глава докторантът обособява традиционни и иновативни концепции. Концепциите варират (в зависимост от жанра, целевата аудитория и конкретните задачи на даденото предаване). Цветелина Йорданова подробно описва традиционните концепции, дава конкретни примери – названия на предавания, посочен е рейтинг,

представена (с пояснения) е конструкция на сутрешен информационен блок. Добавена е информация за ток-шоутата, предаванията за развлечения, магазинните предавания и др. Обобщено докторантът посочва предимствата на традиционните концепции – например проверената и успешна формула, известните герои и лица, лесното разпознаване и т.н. Но също така указва на ограниченията на традиционните концепции – такива като подчинението на конвенции, публичната изтошеност, недостига на разнообразие, предпоставката за рутинност и др.

Втора част от втора глава е посветена на иновационните концепции (става дума да новаторски подходи, технологии и методи, които обогатяват и променят начина, по който се създават и представят телевизионни програми). Докторантът посочва различните аспекти от производствения процес, включени в тези концепции – посочените аспекти са изредени и анализирани в хронологичен порядък, представен е богат снимков илюстративен материал. В заключение са посочени предимствата на иновационните концепции – такива като привличане вниманието на публиката и повишаването на нейния интерес, конкурентоспособността, свободата за експериментиране и др. Цветелина Йорданова се спира и върху ограниченията на иновативните концепции – например рискът от неуспех, сложната продукция, необходимост от обучение на аудиторията и т.н.

В заключение на тази глава докторантът посочва: „Успехът на синергията зависи от ефективното съчетаване на концепциите и доброто разбиране на потребителите. Понякога несъразмерното съчетаване на традиционни и иновативни елементи може да бъде разочаровашо. Важно е да се изберат тези методи и формати, които най-добре поддържат целите на конкретния проект и удовлетворяват нуждите на аудиторията“.

Трета глава от настоящия дисертационен труд е посветена на съдържанието и програмната схема. Докторантът обяснява първо терминологията (напр. „програмна схема“), сетне, опирайки се на широка база данни, представя аспектите в програмирането на телевизиите. Представени са традиционни принципи като устойчивост на предаванията, повтораемост на излъчване, позната структура, персонализация и т.н. Тук отново е развита тезата, изказана във финала на втора глава (крайно важно уточнение!): „Програмирането в телевизиите изисква баланс между традиционните принципи и иновациите. Този баланс им позволява да се адаптират към съвременните изисквания на аудиторията и дава възможност да останат актуални и конкурентни в динамичната медийна индустрия“.

Представена е примерна подредба на телевизионните програми и следва анализ конкретно на програмата на Националната телевизия. Докторантът с право утвърждава: „Проблемът на Националната телевизия, за съжаление е, че не успява да изгради дълготрайност на собствената си продукция. Най-сигурен начин да изгубиш зрителите си е честото местене на часовете на излъчване или дните на показване на дадено предаване“. Като модел е посочена програмната схема на Нова телевизия – комерсиална медия, също базирана на различни жанрове, целеви аудитории, времеви слотове и програмни блокове, подобно БНТ.

За мен много важно в тази глава от дисертационния труд е, че Цветелина Йорданова обръща особено внимание на предавания, фокусирани върху откриването и насърчването на млади таланти в областта на изкуствата и науката, а също така на подпомагане на образованието чрез телевизионния екран. Възможност, твърди тя, от която не се възползва нито една от големите медии у нас. Докторантът пише: „Всички тези иновации могат да направят предаванията за култура и образование по-достъпни и вдъхновяващи за зрителите, осигурявайки възможности за по-широко образование и взаимодействие с културното наследство“. Има много примери в световен мащаб за телевизионни канали със силно присъствие на публицистични и културни програми (тук следва обстоен обзор), като е посочен задължителният въпрос за законовите и етични аспекти (авторски права, защита на личните данни, фалшивата информация, етичните стандарти на журналистика, регулации и закони и т.н.).

Четвърта глава от настоящия дисертационен труд е фокусирана върху производството на собствени оригинални програми. Разбира се, както посочва Цветелина, основните показатели за ефективност на всяка една програма са високо качество на изображението, ефективност на генериране на програми и надеждност с минимални инвестиции. Следва представяне на видове програми – новинарски емисии, публицистика, ефирни предавания (разгледани в първа подточка), телевизионни сериали (втора подточка), продуциране на външни продукции, реалити формати (трета подточка), производствени процеси (четвърта подточка). Тази глава от дисертационния труд е обогатена с диаграми, илюстрации, схеми.

Пета глава от изследването на Цветелина Йорданова се занимава с финансирането и различните бизнес модели. Представени са предимствата и ограниченията на видовете финансиране на държавните и частни медии, посочени са конкретни данни.

Шеста глава се фокусира върху зрителската аудитория – измерване и ангажираност. Темата е от ключово значение, защото телевизионната аудитория и начинът на измерване на телевизионната гледаемост са основни аспекти в медийната индустрия, които оказват значително влияние върху производството на съдържанието, рекламните стратегии и дори формата на предаванията. Докторантът описва начините на измерване, напр. метод за събиране на данни, наречен „пипълметрия“. Представени са диаграми и схеми, следват четири много важни обобщения: (Характеристиките на продуктите, които се подчертават в телевизионните реклами, имат различно влияние върху мъжете и жените; В сравнение с мъжете, жените имат по-висок праг на възприемане на гласовите модуляции, предавани през телевизионния приемник. Това означава, че те забелязват по-големи разлики в гласовата модулация в сравнение с мъжете; В сравнение с мъжете, жените по-подробно обработват информацията, която получават от телевизионния екран; Жените реагират различно от мъжете на невербалните стимули. Техните когнитивни реакции са по-асоциативни и по-образни). Посочени са закономерностите, направени при изследвания на зрителските групи (напр. „По-възрастните жени гледат по-малко драматични предавания в сравнение с по-младите жени“ или „По-възрастните мъже гледат по-малко комедийни предавания в сравнение с по-младите мъже“). Във финала на главата докторантът обобщава характеристиките на телевизионната аудитория.

Седма глава от настоящия дисертационен труд разглежда темите за регулацията и законодателството, етичните и професионални стандарти. В тази глава за мен особено важна е частта, посветена на фалшивите новини (дезинформацията) – изключително значим проблем. Цветелина Йорданова съвсем правилно посочва: „Неистинските новинари и организации често насърчават политическата и културната поляризация. Те създават и разпространяват информация, която потвърждава предварителните убеждения на хората, което води до допълнително разделяне на обществата. (...) Разпространението на фалшиви новинари и съдържание може да навреди на икономиката, като например води до спад в рекламните приходи за уважавани новинарски издания. Затрудняват усилията за борба срещу други форми на дезинформация, като създават среда, в която хората се съмняват дори и в истинска информация“. Посочени са най-важните етични принципи и професионални стандарти, които трябва да се спазват в телевизионните канали (такива като обективност и баланс, интегритет и достоверност, професионален вид и език и т.н.).

Осма глава от настоящия дисертационен труд се занимава с темата за технологичните иновации. В съвременния свят новите технологии възникват във всички сфери на живота, разбира се, посочва докторанта, включително в медийния пейзаж. Посочени са ползите от разработката и внедряването на новите технологии (такива като подобряване качеството на звука, по-богата цветова гама, подобрена интерактивност и др.). Представена е и темата за прилагането на изкуствения интелект в медиите (автоматизирани сценарии и диалози, автоматично разпознаване на глас и съдържание и т.н.).

Девета глава от дисертацията е посветена на тенденциите и бъдещите перспективи при реализацията на телевизионни продукти в българското медийно пространство. Разбира се, посочена е интеграцията между мултимедийните индустрии и променящото се поведение на аудиториите, оборудвани с технологични възможности. В заключение докторантът обобщава: „Медиите сега са от жизненоважно значение за нашите общества, и се оказват неотделима част от нашия живот. Трудно е дори да си представим ежедневието си без телевизия, телефон, имейли, уебсайтове за споделяне на видео, онлайн новинарски портали и блогове. Начинът, по който те функционират, продължава да се развива. В същото време медиите изпълняват нови роли като форум за социално взаимодействие и комуникация, платформа за онлайн търговия и основен източник на информация за всеки аспект на нашия живот, също така и като средство за създаване и споделяне на лично съдържание“.

Последната глава от настоящия дисертационен труд е фокусирана върху изводите и решенията. Подчертан е фактът, че иновативният подход в създаването на телевизионните продукти е задължително условие за оцеляването в медийния пазар – „Изисква бърза рефлексия от страна на производителите и адаптиране към търсенията на зрителите“.

Приносителите, които са изтъкнати в края на дисертационния труд, според мен са напълно адекватни и отговарят на действителността (обособени са приносителите с научен, с научно-приложен и с приложен характер).

В заключение смятам, че дисертационният труд отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав на Република България и на Правилника за неговото приложение, както и на изискванията на Вътрешните правила за развитие на академичния състав в ЮЗУ „Неофит Рилски“. Той съдържа оригиналните приноси и доказва наличието на теоретични знания на докторанта. Това ми дава основание да предложа на уважаемото жури да присъди на Цветелина Йорданова образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 8.4. „Театрално и филмово изкуство“.

05.12.2023 г.

Член на научното жури:

Доц. д-р Елизавета Боева

OPINION

by Assoc. Prof. Dr. Elizaveta Boeva,

Department 8.4 (Theatrical and Film Art), NBU, member of the scientific jury, appointed by the Rector of South-West University "Neofit Rilski," through an order, in the procedure for obtaining the scientific and educational degree DOCTOR in professional field 8.4. "Theatrical and Film Art" (Cinema Studies, Film Art, and Television), regarding the dissertation

"Traditional and Innovative Concepts in the Implementation of Television Products in the Bulgarian Media Space"

by Tsvetelina Yordanova

scientific supervisor Assoc. Prof. Dr. Irina Kitova.

The dissertation by Tsvetelina Yordanova, "Traditional and Innovative Concepts in the Implementation of Television Products in the Bulgarian Media Space," consists of 171 pages, including an introduction, 10 chapters (the last one containing conclusions and decisions), contributions, a list of scientific publications on the dissertation's topic, references, and sources.

The chosen topic by Tsvetelina Yordanova aligns with the content of the work.

In the introduction, the doctoral student introduces us to the topic, highlights its relevance, and focuses our attention on the issues addressed in the research. She defines the object and subject of the study, clearly formulates the research goal, and provides her research hypothesis. The researcher indicates the research tools used (notably highlighting the dynamic nature of the media environment in working with data – collection, analysis). In the final part of the introduction, the doctoral student specifies the historical period during which the current research was created – from the turbulent times of the COVID-19 pandemic to the global economic crisis stemming from the onset of the war in Ukraine.

In the first chapter of the current study, Tsvetelina Yordanova focuses on the television market in Bulgaria after 1990, and rightly declares: "The history of the media is already part of the history of the modern state." This is followed by a chronological presentation of the media life in the country, divided into several periods: 1959-1989 – the time of the establishment and initial development of television; 1990-2000 – a period of transition and transformation of the media market; after 2000 – television in the era of technologies.

In the second chapter, the doctoral student delineates traditional and innovative concepts. The concepts vary (depending on the genre, target audience, and specific objectives of a given broadcast). Tsvetelina Yordanova describes traditional concepts in detail, provides specific examples – names of shows, includes ratings, and presents the structure of a morning news block

with explanations. Information about talk shows, entertainment shows, shopping programs, etc., is also added. In summary, the doctoral student points out the advantages of traditional concepts – such as the proven and successful formula, well-known characters and faces, easy recognition, etc. However, she also highlights the limitations of traditional concepts – such as adherence to conventions, public exhaustion, lack of diversity, the presumption of routine, etc.

The second part of the second chapter is dedicated to innovative concepts (referring to innovative approaches, technologies, and methods that enrich and change the way television programs are created and presented). The doctoral student outlines various aspects of the production process involved in these concepts – the mentioned aspects are listed and analyzed in chronological order, and rich visual material is provided. In conclusion, the advantages of innovative concepts are highlighted – such as attracting the audience's attention, increasing their interest, competitiveness, freedom for experimentation, etc. Tsvetelina Yordanova also discusses the limitations of innovative concepts – for example, the risk of failure, complex production, the need for audience training, etc. In conclusion to this chapter, the doctoral student points out: "The success of synergy depends on the effective combination of concepts and a good understanding of consumers. Sometimes, the disproportionate combination of traditional and innovative elements can be disappointing. It is important to choose methods and formats that best support the goals of the specific project and meet the needs of the audience."

The third chapter of this dissertation is dedicated to content and program scheduling. The doctoral student first explains the terminology (e.g., "program schedule") and then, relying on a broad database, presents aspects of television programming. Traditional principles such as program sustainability, broadcast repeatability, familiar structure, personalization, etc., are introduced. Here, the thesis expressed at the end of the second chapter is once again developed (a crucial clarification!): "Programming in television requires a balance between traditional principles and innovations. This balance allows them to adapt to the modern requirements of the audience and enables them to remain relevant and competitive in the dynamic media industry."

An exemplary arrangement of television programs is presented, followed by a specific analysis of the program of the National Television. The doctoral student rightfully asserts, "The problem with the National Television, unfortunately, is that it fails to establish longevity for its own production. The surest way to lose your viewers is the frequent changing of broadcast times or days for a given show." The program schedule of Nova Television, a commercial media outlet, is cited as a model – also based on different genres, target audiences, time slots, and program blocks, similar to BNT. For me, a crucial aspect in this chapter of the dissertation is that Tsvetelina Yordanova pays special attention to programs focused on discovering and promoting young talents in the fields of arts and science, as well as supporting education through the television screen. She states that this is an opportunity not utilized by any of the major media outlets in our country. The doctoral student writes, "All these innovations can make programs on culture and education more accessible and inspiring for viewers, providing opportunities for broader education and interaction with cultural

heritage." There are many global examples of television channels with a strong presence of journalistic and cultural programs (a detailed overview follows here), and the obligatory question about legal and ethical aspects is also addressed (copyright, personal data protection, misinformation, ethical standards in journalism, regulations, and laws, etc.).

The fourth chapter of the present dissertation is focused on the production of original programs. As Tsvetelina points out, the main indicators for the effectiveness of any program include high image quality, efficiency in program generation, and reliability with minimal investments. The chapter introduces various types of programs such as news broadcasts, public affairs, live shows (discussed in the first subpoint), television series (second subpoint), external productions, reality formats (third subpoint), and production processes (fourth subpoint). This chapter of the dissertation is enriched with diagrams, illustrations, and schemes.

The fifth chapter of Tsvetelina Yordanova's research focuses on financing and different business models. It presents the advantages and limitations of types of financing for state and private media, including specific data.

The sixth chapter focuses on the television audience – measurement and engagement. The topic is crucial because the television audience and the methods of measuring television viewership are fundamental aspects of the media industry that significantly influence content production, advertising strategies, and even the format of shows. The researcher describes measurement methods, such as the data collection method called "people metering." Diagrams and schemes are presented, followed by four crucial generalizations: (characteristics of products highlighted in television ads have different effects on men and women; compared to men, women have a higher threshold for perceiving voice modulations transmitted through the television receiver. This means that they notice greater differences in voice modulation compared to men. Compared to men, women process information received from the television screen more thoroughly. Women react differently than men to non-verbal stimuli. Their cognitive reactions are more associative and pictorial). Regularities made in studies of audience groups are mentioned (e.g., "Older women watch fewer dramatic shows compared to younger women" or "Older men watch fewer comedy shows compared to younger men"). In the final part of the chapter, the researcher summarizes the characteristics of the television audience.

The seventh chapter of the current dissertation examines topics related to regulation and legislation, ethical and professional standards. In this chapter, a particularly important part is dedicated to fake news (disinformation) – an extremely significant issue. Tsvetelina Yordanova rightly points out, "Fake journalists and organizations often promote political and cultural polarization. They create and spread information that confirms people's pre-existing beliefs, leading to further divisions in societies. (...) The spread of fake news and content can harm the economy, such as leading to a decline in advertising revenues for respected journalistic outlets. They hinder efforts to combat other forms of misinformation, creating an environment in which people doubt even true

information." The most important ethical principles and professional standards that must be adhered to in television channels are outlined, such as objectivity and balance, integrity and credibility, professional appearance and language, etc.

The eighth chapter of the current dissertation addresses the topic of technological innovations. In the modern world, new technologies emerge in all areas of life, as noted by the doctoral candidate, including in the media landscape. The benefits of developing and implementing new technologies are outlined, such as improving sound quality, richer color gamut, enhanced interactivity, and more. The chapter also presents the topic of applying artificial intelligence in the media, covering aspects such as automated scripts and dialogues, automatic voice and content recognition, and so on.

Devoted to the trends and future prospects in the realization of television products in the Bulgarian media space, the ninth chapter of the dissertation naturally highlights the integration between multimedia industries and the evolving behavior of audiences equipped with technological capabilities. In conclusion, the doctoral candidate summarizes: "The media is now crucial to our societies and has become an integral part of our lives. It is difficult to even imagine our daily existence without television, phones, emails, video-sharing websites, online news portals, and blogs. The way they function continues to evolve. At the same time, the media plays new roles as a forum for social interaction and communication, a platform for online commerce, and a primary source of information for every aspect of our lives, as well as a means of creating and sharing personal content."

The last chapter of the current dissertation is focused on the conclusions and solutions. It emphasizes the fact that an innovative approach in creating television products is a mandatory condition for survival in the media market: "It requires quick reflection from producers and adaptation to the demands of the audience."

The contributions highlighted at the end of the dissertation, in my opinion, are entirely adequate and correspond to reality. They are distinguished as contributions with a scientific, scientific-applied, and applied character.

In conclusion, I believe that the dissertation meets the requirements of the Law on the Development of the Academic Staff of the Republic of Bulgaria and the Regulation for its Application, as well as the requirements of the Internal Rules for the Development of the Academic Staff at "Neofit Rilski" South-West University. It contains original contributions and demonstrates the theoretical knowledge of the doctoral candidate. This gives me the basis to propose to the esteemed jury to confer upon Tsvetelina Yordanova the educational and scientific degree of "Doctor" in the professional field 8.4. "Theatrical and Film Art."

December 5th 2023

Member of the Academic Jury:
Assoc. Prof. Dr. Elizaveta Boeva